

פרשת
עקב
תשפ"ד

קורל יעקב

לזכר נשמת אבי הרה"צ ר' יעקב יצחק בן הרה"צ ר' משה מנחם שפינגל זצ"ל
רב דק"ק "שערי שמים" רומנישער שוהל, באיטט סייד, נוא יארק

– ואהבך וברכך בעבור הקבלה שקבלתם עליהם המצות. **ולפי"ז י"ל** זה שנאמר היום לעשותם - ומחר לקבל שכרם, ושכר מצוה בהאי עלמא ליכא, זה קאי על שכר של עשיית המצות, וזה שנאמר והי עקב תשמעון, דהיינו שיש שכר גם בעולם הזה, זה קאי על שכר של קבלת המצות.

ב) והיה עקב תשמעון (ז', י"ב) פרש"י אם המצוות הקלות שאדם דש בעקביו תשמעון. **צ"ע** מאי דוחקי דרש"י שהוסיף מלת – אם, ופי' עקב הרגל שדשין בה, ולא פי' הפסוק כפשוטו לומר שעקב הוא מלשון - עקב שמע אברהם בקולי, ולפרש הפסוק - והיה עקב - דהיינו בעבור שתשמעון ישמור לך הבטחתו. **הלבוש תי'** שאם פרש"י הפסוק כפשוטו מלשון בעבור, הו' קשו קראי אהדדי, שהרי כל ההבטחות שבפרשה זו אינם אלא בנוגע לשכר העולם הזה, כמו ואהבך, וברכך, והרבך, לומר שבעבור שישמרו המצוות והמשפטים האלה יתן להם בשכרם כל היעודים הנאמרים בפרשה בעולם הזה, ולעיל בפסוק האחרון של פרשת ואתחנן סיים - היום לעשותם, שפירושו ולא היום לקבל שכרם ר"ל בעולם הזה, רק למחר ר"ל בעולם הבא לקבל שכרם, וא"כ שני הפסוקים הסמוכים זל"ז סותרים זה את זה, שפסוק ראשון מסיים לומר - שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, ומיד אחריו נאמר - והיה עקב תשמעון, ומבטיח כל מין שכר שבעולם הזה, לכך פרש"י דחסר מלת – אם, ובזה מתורץ הקושיא שמה שנאמר למעלה דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, אלא הוא בעולם הבא, מדבר במצוות חמורות וגדולות שאותו שכר הוא גדול מאד, וההוא שכר הוא צפון לצדיקים וטמון לעולם הבא, ומה שמבטיח בפרשה זו הבטחת שכר בעולם הזה, מדבר ממצוות הקלות שאדם דש בהן, ששכרן השי"ת נותן לאדם בעולם הזה.

וי"ל באופן אחר, עפ"י דברי דו"ז הפנים יפות, שהסביר החילוק בין תשלומי שכר של צדיקים ורשעים, שלצדיקים הקב"ה משלם שכרם בשביל מעשיהם אחר מיתתם בעוה"ב, ולרשעים בעוה"ז, שצדיקים המבינים מעלת עוה"ב, שיפה שעה אחת שם מכל חיי עוה"ז, לכן הקב"ה עושה רצונם, ומשלם להם שכרם בעוה"ב, אבל רשעים שמרחיקים עצמם מקדושה, ואין להם שום נחת אלא מהבלי עוה"ז, הקב"ה עושה רצונם, ומשלם להם שכרם בעוה"ז, וזהו כוונת הכתוב (דברים, ז', י') ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו, לא יאחר לשנאו אל פניו ישלם לו פי' לא יאחר לשנאו לעוה"ב, כי אין זה רצונו והנאתו, וזהו - אל פניו ישלם לו, כי הפנים נקרא רצון, פירוש כפי רצונו ישלם לו, וזה שסיים הקרא - ושמרת וגוי' היום לעשותם פי' שנותן עצה טובה שתשמור מצותיו, והוא היום לעשותם, ומחר לקבל שכרם.

נראה מדבריו חידוש גדול, שאופן תשלומי שכר הוא תלוי לפי דעת האדם, שאם הוא עושה את הגשמיות לעיקר, ושאיפתו הוא לתענוגי עולם הזה, אז הקב"ה עושה רצונו, וישלם שכרו בעולם הזה, ועיי"ז יאבד חלקו בעוה"ב רח"ל, אבל מי שעושה את הרוחניות לעיקר, ומבין שעולם הזה הוא רק פרוזדור כדי ליכנס לעולם הבא, אז ישלם שכרו בעוה"ב, ואין לך שכר גדול מזה!

ולפי"ז י"ל כוונת פרש"י – אם המצוות הקלות שאדם דש בעקביו תשמעון. וכבר הקשינו בשם הלבוש, דמאי דוחקי דרש"י הוסיף מלת – אם, ופי' עקב הרגל שדשין בה, ולא פי' הפסוק כפשוטו, דהיינו בעבור שתשמעון ישמור לך הבטחתו. **ולדברינו י"ל** שלכאורה צ"ע אם הקב"ה משלם לרשעים בעוה"ז כדי להאבידם מעוה"ב, כמ"ש - ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו, וגם משלם לצדיקים בעוה"ז, כדי לקיים הברית והשבועה שנשבע על האבות, א"כ איך יכול האדם לידע ולהכיר מי הוא הצדיק, ומי הוא הרשע. וקושי' זו בא פרש"י ליישב, לכן פי' שרק בני אדם כאלו שאפילו מצוות שאדם דש בעקביו תשמעון להם הקב"ה משלם שכרם בעולם הזה מצד זכות אבות, כמ"ש והי' עקב תשמעון וגוי' אשר נשבע לאבותיך, והסימן

והיה עקב תשמעון (ז', י"ב) צ"ע שכאן משמע ששכר מצוה בהאי עלמא איכא, שהרי כל ההבטחות שבפרשה זו אינם אלא בנוגע לשכר העולם הזה, כמו ואהבך וברכך והרבך, לומר שבעבור שישמרו המצוות והמשפטים האלה, יתן להם בשכרם כל היעודים הנאמרים בפרשה בעולם הזה, ולעיל בפסוק האחרון של פרשת ואתחנן סיים - היום לעשותם, שפירושו - ולא היום לקבל שכרם ר"ל בעולם הזה, רק למחר ר"ל בעולם הבא לקבל שכרם, וא"כ שני הפסוקים הסמוכים זל"ז סותרים זה את זה, שפסוק ראשון מסיים לומר - שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, ומיד אחריו נאמר - והיה עקב תשמעון, ומבטיח כל מין שכר שבעולם הזה.

הרמב"ם (הלכות תשובה, ט', א') **תי'** שבאמת שכר מצוה בהאי עלמא ליכא כמבואר בקידושין (ל"ט) וכל השכר הנזכר כאן הוא כדי שיהי האדם פנוי להתחכם בתורה ולעסוק בה, כדי שיוכה לחיי עולם הבא, שאם לא יקנה בעולם הזה חכמה ומעשים טובים, אין לו במה יזכה לזה בעולם הבא.

וי"ל באופן אחר, הנה סוף פרשה הקודמת נאמרה בלשון יחיד – ושמרת את המצוה ואת החקים וגוי' אשר אנכי מצוך היום לעשותם – הכל בלשון יחיד, והפרשת הזאת מתחלת – והי' עקב תשמעון – בלשון רבים. **ויש לפרש** זה שנאמר – היום לעשותם - ומחר לקבל שכרם, ושכר מצוה בהאי עלמא ליכא, זה קאי על מצות שאדם מחויב לעשות מצד עצמו, אבל מי שעוסק בצרכי ציבור, דהיינו שהוא עושה לפנים מרשות הדין לעזור את הציבור, ע"ז הוא מקבל שכר גם בעולם הזה, וכמ"ש בשבת (תפלת מוסף) וכל מי שעוסקים בצרכי ציבור באמונה, הקב"ה ישלם שכרם ויסיר מהם כל מחלה וירפא לכל גופם וכי' וישלח ברכה והצלחה בכל מעשה ידיהם, וגם הוא משפיע הרבה ברכה לכל ישראל, וכמו שמסיים שם – עם כל ישראל אחיהם.

וי"ל באופן אחר, עפ"י דברי הגאון ר' אברהם אהרן יודלעוויץ זצ"ל (דרש אב) אף שאמר חז"ל דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, זהו בשביל שכר המצוה שעשה, אבל אם אחרים למדו ממנו איך לעשות דבר, הנה שכר מלמדות זו שהי' מלמד זה אינו שכר המצוה, רק שכר בעד זה שאחרים יעשו כמוהו, הנה בעד זה ראוי להאדם שכר גם בהאי עלמא. **ולפי"ז י"ל** דהנה האור החיים הקשה, צריך לדעת אומרו "והיה" מה יהיה, אם השמירה שהוא אומר בסמוך, לא היה צריך לומר אלא עקב תשמעון ושמר, ומה צורך בתיבת "והיה". **וי"ל** שהטעם שנאמר "והיה" הוא כדי לתרץ הסתירה הנ"ל, שאע"פ דבעלמא שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, וכמו שנאמר בסוף פרשת ואתחנן - היום לעשותם, ומחר לקבל שכרם, אבל באדם שעושה מצוה בשמחה, הוא מקבל שכר גם בהאי עלמא, דכיון שהוא בשמחה, אז שאר בני אדם לומדים ממנו לעשות מצוות, שגם הם רוצים להיות בשמחה, והם מבינים שהטעם שהוא בשמחה, כיון שהוא מקיים המצוות, וכמו שנאמר (תהלים י"ט, ט') פקודי ה' ישרים משמחי לב, ושכר מלמדות משלם גם בהאי עלמא. ואולי מטעם זה פירש רש"י - אם המצוות הקלות שאדם דש בעקביו תשמעון, שבודאי מי שעושה מצות בשמחה, נזהר לעשות אפילו מצוות כאלו שאדם דש בעקביו.

וי"ל באופן אחר, עפ"י דברי דו"ז הפנים יפות, הנה חז"ל אמרו - גדול המצווה ועושה יותר משאינו מצווה ועושה, והטעם הוא דבמצווה ועושה יש שכר על קבלת המצות, וגם על עשייתם, וכמ"ש בקבלת התורה - נעשה ונשמע, ונתן להם שני כתרים אחד - כנגד נעשה. ואחד - כנגד נשמע, ועיקר הברכה שתקנו - אשר קדשנו במצוותיו וצונו הוא על הקבלה, וז"ש - והי' עקב תשמעון, דהיינו בעבור השמיע שהוא קבלת המצות - ושמרתם ועשיתם אותם, היינו עשיית המצות, ואמר ע"ז - את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך, היינו כריתות הברית עם האבות שלא היו מצווים ועושים

שהם צדיקים גמורים, וזוכין לזכות אבות, הוא שנהרין אפילו במצוות שבני אדם דשין בעקבים, אבל שאר בני אדם שאינן נהרין במצוות כאלו, ואעפ"כ רואין שזוכין לתענוגי עוה"ז, זה הוא בתורת משלם לשונאיו אל פניו להאבידו רח"ל.

וי"ל עוד שהחילוק הוא דאצל רשעים הדבר החשוב יותר בעולם הוא ממון, שע"י הממון הם יכולים למלא תאוותם, ולקבל כבוד המדומה בעולם השקר, דבעולם השקר מי שיש לו יותר ממון הוא יותר מכובד, ולכן שייך לשלם שכרם בעולם הזה, והוא כדי להאבידם מעולם הבא, דבודאי השכר שהקב"ה משלםם בעד עשיית מצוותיו בעולם הזה הוא הדבר החשוב בעולם, אבל אצל צדיקים הדבר החשוב בעולם הוא מצוות ולא ממון, ולכן א"א לומר הוא כדי להאבידם מעולם הבא, דכיון דעניני עולם הזה לא הוו כ"כ חשובים בעיניהם, א"א לומר דזה הי עיקר שר על קיום המצוות, והוא רק בגדר פירותיהן בעולם הזה וכדברי הרמב"ם הנ"ל – ואולי זהו כוונת המשנה בברכות (ד', ב') שכר מצוה מצוה, וכבר הקשה רבינו יונה שם – איך יכול לומר שכר מצוה מצוה, שמה שכר יש לו, וכי יעשה מצות הרבה מה יועיל לו, לא כן הדבר כי שכרה הוא לעולם הבא, אלא רצה לומר שפרי מצוה מצוה, ואוכל פירותיה בעולם הזה, שמסייעת אותו לעשות מצות אחרות. **ולדברינו י"ל** כיון הדבר החשוב בעולם אצל צדיקים הוא מצות ולא ממון, לכן זה שמקבל שכר בעולם הזה, הוא בגדר שכר פירותיהן של המצוה, ולא ח"ו כדי להאבידו מעולם הבא. **ולפי"ז י"ל כוונת פרש"י** – והי עקב תשמעון – אם המצוות הקלות שאדם דש בעקביו תשמעון, דהיינו אדם כזה שנהרין גם במצוות קלות, הוא מקבל שכר פירותיהן בעולם הזה באופן היותר טוב, ולא כמו הרשעים רח"ל.

ג) ואספת דגנך ותירושך ויצהרך – איתא בברכות (ל"ה) ת"ר ואספת דגנך, מה ת"ל לפי שנאמר (יהושע, א') לא ימוש ספר התורה הזה מפ"ך, יכול דברים ככתבן, ת"ל - ואספת דגנך, הנהג בהם מנהג דרך ארץ דברי רבי ישמעאל, רבי שמעון בר יוחאי אומר, אפשר אדם חורש בשעת חרישה, וזורע בשעת קצירה וכו' תורה מה תהא עלי, אלא בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, מלאכתן נעשית ע"י אחרים וכו' ובזמן שאין עושין רצונו של מקום, מלאכתן נעשית ע"י עצמן, שנאמר ואספת דגנך.

צ"ע דהא תחילת הפרשה של – ואספת דגנך, הוא – והי אם שמוע תשמעו אל מצותי וגו' לאהבה את ה' אלקיכם ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם, והיינו ששומעים למצוות ה' במסירות נפש, שהרי בכל נפש"ך פירושו – אפילו נוטל את נפשך, ועי"ז מקבלים את הברכה – ונתתי מטר ארצכם בעתו ואספת דגנך, וא"כ אמאי חשיבי כאן – אינן עושין רצונו של מקום. (ענין נפש החיים, שער א', פרק ח')

תוס' שם תי' דודאי איירי שעושין רצונו של מקום, אבל אין עושין רצונו כ"כ, דאינם צדיקים גמורים. **וי"ל עוד עפ"י דברי המהרש"א שם**, דודאי איירי קרא בעושין רצונו של מקום, אבל אין עושין רצונו כ"כ, דאינן צדיקים גמורים, דאע"ג דכתיב ב"י והי אם שמוע וגו' לאהבה, מ"מ מדכתיב בהך פרשה – בכל לבבכם ובכל נפשכם, ולא כתיב נמי – ובכל מאודכם, כדכתיב בפרשת שמע – ובכל מאודך, משמע ל"י

לזכר נשמת ר' יהודה פייועל בן ר' אברהם ז"ל, נלב"ע כ"א אב תשנ"ז, יהי זכרו ברוך

ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה – פעם נכנס חסיד אצל הצמח צדק זצ"ל, וביקש שיברך את בנו שיהיה לו זכרון טוב, שלא ישכח כל מה שראה ושמע אצל הרב והחסידים, וממילא יתגדל להיות ירא שמים, אמר לו הצמח צדק זצ"ל כה תבקש, הלא כבר יותר מחמשים שנה עמלים הסבא בעל התניא, חמי האדמו"ר האמצעי, ואנכי, שיהא לחסידים יראת שמים של "עבודה" ולא יראת שמים של "ממילא".

יום כ"א לחודש מנחם אב הוא יומא דהילולא של זקני הרה"ק ר' דוד האגער זצ"ל אדמו"ר הראשון מזבאלטוב בן הרה"ק ר' מנחם מענדל זצ"ל אדמו"ר הראשון מקאסוב. רבינו הק' נולד בשנת תקנ"ז, ובהיותו בן עשר שנים בשנת תקס"ז שנתו האחרונה של הרה"ק ר' משה ליב מסאסוב זצ"ל התארס עם בתו הצדיקת מרת פסיה לאה (היא נקראת ע"ש פ - פסח ל - לעתיד) ועבר לגור סמוך לאביו. כ"ב שנה ניהל עדתו עד כ"א יום לחדש מנחם אב תר"ח בן בעלתה נשמתו הקה"ט הנפטר ב"א שנה. גופו הקדוש הוטמן בזבאלטוב, ומורשתו הרוחני המשיכה להכות שרשים בלבבות אלפי בני ישראל בהנהגתם של בניו בזבאלטוב, וחתניו מסאווראן, בארנוב, בוהוש, ובעל מנחת חינוך מטרנופול ובני בנייהם אחריהם. מחותנו הרה"ק ר' חיים מצאנז זצ"ל אמר עליו שהוא בבחי' חכם עדיף מנביא. הרה"ק ר' מאיר מפרימישלאן זצ"ל אמר עליו "ער האט זיך אנגישימיקלט אין הימעל מיט תפארת". מחותנו הרה"ק ר' ישראל מריזין זצ"ל העיד בפניו "הנכם חכם העולם ע"כ עלי להתייעץ עמכם". הרה"ק ר' דוד זצ"ל ואשתו הרבנית תפרסמו שם בעולם כנדבנים אמיתיים ובעלי אכסניא, גם הרבה בני אדם היו באים אצלם רק להשיג מהם ברכות רפואות וישועות, ואף שלפעמים היו כה רבים שהיו צרכינם כמה ימים בעדם. ואף שנתברכו משמים במילי דעלמא היו מפזרים הכל לאנשים דלים ונצרכים עד כדי כך שהיו לוקחים צרכי עצמן וצרכי שבת בהקפה ושילמו רק לשבוע הבאה. זקני הרה"ק ר' דוד זצ"ל השפיע לרבים ע"י מעשיו הכבירים וע"י אהבתו הגדולה לתורה ולבריות, וגם אחר מיתו נמשכה השפעתו כידוע, יהי זכרו ברוך.

כשזקני הרה"ק ר' דוד זצ"ל שידך את בנו זקני הרה"ק ר' יעקב זצ"ל עם בתו של זקני הרה"ק ר' יהודה צבי אייכענשטיין זצ"ל אדמו"ר מראזלא, וההתקשרות היתה בידיטשוב אצל דודו וחותנו זקני הרה"ק ר' צבי הירש אייכענשטיין זצ"ל אדמו"ר מזידיטשוב. הוציא הרה"ק ר' דוד זצ"ל קופסת הטאבאק להריח בה, וכשראה אותה הרה"ק מזידיטשוב זצ"ל שאלו מהיכן לך הקופסא הזאת, אמר לו זה יש לי מאבי הק' האהבת שלום זצ"ל, אמר לו הרה"ק מזידיטשוב בקופסא זו הנני רואה את תבנית המשכן, עם כל הכוונות שכיוון בצלאל בעת עשייתו, אמר לו הרה"ק ר' דוד זצ"ל כי יש לו בקבלה שאביו הק' בעת שעשה זאת הקופסא נתן להאומן חתיכת כסף צרוף, ופקד עליו כמה פעמים יקיש עליו בקורנס, לא פחות ולא יותר, והוא לא אז משם עד גמירא, אז אמר לו הרה"ק מזידיטשוב זצ"ל כעת יתורץ הכל על נכון. (אבן שתיה)

הרצה לנדב גליון נא להתקשר: kolyaakov44@gmail.com

הכתובת: KOL YAAKOV 89 RIVINGTON ST. (RABBI YAAKOV SPIEGEL WAY) N.Y. N.Y. 10002